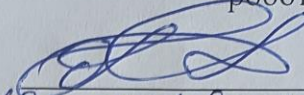

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Економічний факультет

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

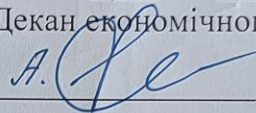
Проректор з науково-педагогічної
роботи та розвитку

«18» червня 2021 р. С.М. Кваша

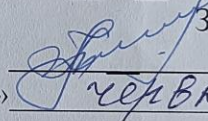
РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні вченої ради
економічного факультету

Протокол № 9 від 15.06.2021 р.
Декан економічного факультету

А.Д. Діброва

на засіданні кафедри організації
підприємництва та біржової діяльності
Протокол № 20 від 1.06.2021 р.

«01» червня 2021 р. Завідувач кафедри
М.М. Ільчук

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ЕКОНОМІКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ
ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

Галузь знань – 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність – 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітньо-наукова програма «Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність»

Гарант ОНП: Ільчук М.М.

Розробник: зав.кафедри, д.е.н., професор Ільчук М.М

Київ – 2021 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Економіка та організація підприємництва

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	07 Управління та адміністрування (шифр і назва)	
Спеціальність	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (шифр і назва)	
Освітня програма	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	
Освітній ступінь	Доктор філософії	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	_____150_____	
Кількість кредитів ECTS	_____5_____	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної, вечірньої та заочної форм навчання		
	Денна, вечірня форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	_____1_____	_____1_____
Семестр	_____1_____	_____1_____
Лекційні заняття	_____20_____ год.	_____20_____ год.
Практичні, семінарські заняття	_____30_____ год.	_____30_____ год.
Самостійна робота	_____100_____ год.	_____100_____ год.
Кількість тижневих годин для денної, вечірньої форми навчання: аудиторних	_____4_____ год.	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Економіка та організація підприємництва» є засвоєння здобувачами знань щодо забезпечення ефективного розвитку підприємництва в Україні та набуття практичних навиків впроваджувати відповідні заходи для досягнення компромісних рішень між суб'єктами підприємницької діяльності, задоволення економічних інтересів з урахуванням соціальних і екологічних аспектів.

Завдання навчальної дисципліни полягає формуванні цілісної уяви здобувача щодо розвитку підприємництва в Україні, розробленні і впровадженні у виробництво організаційно-економічного механізму підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств з метою забезпечення сталого економічного розвитку.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми здобувачі повинні:

знати:

- теорію і практику становлення та ефективного ведення підприємницької діяльності в Україні;
- розробляти організаційно-економічний механізм регулювання та підтримки підприємницької діяльності;
- сучасний стан і тенденції розвитку підприємницької діяльності;
- зміст, етапи, прийоми та методи планування підприємницької діяльності суб'єктів господарювання;
- методи оцінки результатів підприємницької діяльності;
- систему збалансованих показників ефективності підприємницької діяльності тощо.

вміти:

- визначати необхідний обсяг та джерела фінансування виробничих інвестицій;
- формувати техніко-технологічну базу підприємницької діяльності;
- визначати конкурентоспроможність підприємницьких структур;
- обґрунтовувати проекти підприємницької діяльності суб'єктів господарювання;
- оцінювати ефективність впровадження заходів з підвищення ефективності підприємницької діяльності суб'єктів господарювання.

Набуття компетентностей:

-загальні компетентності (ЗК):

ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 5. Здатність розробляти та управляти проєктами.

-спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК2. Здатність ідентифікувати, формулювати та вирішувати актуальні наукові та прикладні проблеми у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

СК3. Здатність планувати, організовувати, проводити спеціальні наукові дослідження та впроваджувати їх результати.

СК4. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми та приймати науково обґрунтовані рішення в професійній діяльності.

СК5. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність та викладати фахові дисципліни зі спеціальності „Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”.

СК6. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, глибоке розуміння англomовних наукових текстів за напрямом досліджень.

СК7. Здатність ідентифікувати вплив інтеграційних процесів на реалізацію аграрної політики, визначати перспективні напрями розвитку агробізнесу, оцінюючи умови, проблеми та переваги, визначати їх вплив на практику підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Тема 1. Розвиток методології та теорії підприємництва.

Поняття “підприємництво” та еволюція його теоретичного осмислення. Поняття підприємництва як економічної категорії. Сутність підприємництва. Сутність, цілі, види та суб’єкти підприємництва. Специфіка різних видів підприємництва. Функції, моделі та принципи підприємництва. Форми підприємницької діяльності та її правове забезпечення. Принципи та механізм реалізації підприємницької діяльності.

Фірма як основний суб’єкт підприємницької діяльності, основна підприємницька структура. Роль і місце фірми (підприємства, організації) в системі підприємництва. Класифікація підприємницьких структур по виду господарської діяльності, формах власності, масштабах діяльності.

Умови функціонування підприємницьких структур. Формування і розвиток сприятливого підприємницького середовища. Середовище прямої дії, яке безпосередньо впливає на функціонування фірми. Основні чинники непрямої дії та їх вплив на функціонування фірми. Поняття і основні характеристики зовнішнього середовища функціонування фірми. Фірма як складна система, що складається із взаємозалежних підсистем. Підсистеми фірми та їх зв’язок з зовнішнім середовищем. Основні чинники зовнішнього середовища. Глобалізація господарської діяльності та формування нових інтеграційних структур організації бізнесу. Вплив змін зовнішнього середовища на економічну поведінку фірми та результати її діяльності. Динамічні зміни зовнішніх умов в ринкових умовах та необхідність їх врахування в управлінні фірмою.

Тема 2. Становлення і розвиток форм підприємництва.

Основні організаційно-правові форми підприємницьких структур. Індивідуальне підприємництво та його форми. Колективне підприємництво та його форми. Організаційно-економічні основи господарських товариств. Виробничі кооперативи. Акціонерні товариства. Акціонерна форма господарювання. Статутний капітал. Види акцій.

Чинники, які визначають вибір оптимальної форми для ведення підприємницької діяльності. Обґрунтування вибору найбільш ефективної організаційно-правової форми і сфери діяльності.

Мале підприємництво. Критерії віднесення фірм до малого бізнесу. Податкові пільги для малих підприємств. Розвиток малого підприємництва в Україні.

Тема 3. Сучасні концепції розвитку підприємницьких структур

Підприємництво в сучасних умовах господарювання. Концепції та сучасні моделі розвитку підприємств: теорія спрямованого розвитку підприємств, теорія циклічного розвитку та концепція життєвого циклу

підприємств. Стадії розвитку підприємств. Напрямки та чинники розвитку підприємництва в сучасних умовах.

Форми інтеграції суб'єктів підприємницької діяльності.

Основи формування підприємницьких мереж. Організаційно-економічна сутність розвитку взаємодії інтересів великого і малого бізнесу. Податковий фактор і фактор ризику як основа взаємодії великого і малого бізнесу. Форми і взаємодії великого і малого бізнесу в окремих видах діяльності в Україні. Перспективи розвитку мережових форм взаємодії великого і малого бізнесу. Поняття компанії-інтегратора і характеристика її потенціалу.

Кластери – мережеві територіальні підприємницькі об'єднання. Кластерна форма організації сучасної економіки. Регіональні підприємницькі мережі. Інноваційні підприємницькі мережі: науково-технологічні парки, технополіси. Практика реалізації кластерних моделей і технологій в підприємницькій діяльності. Механізми реалізації кластерної організації підприємницької діяльності. Організаційні форми реалізації методів управління підприємством. Основні типи організаційних структур управління. Управління бізнесом на різних стадіях.

Тема 4. Державне регулювання і підтримка підприємницької діяльності.

Форми і методи державного регулювання підприємницьких структур. Стимулювання виробництва і торгівлі. Законодавче забезпечення підтримки підприємницької діяльності в Україні. Розробка політики розвитку підприємництва. Поєднання методів державного регулювання з ринковим механізмом. Державна політика у сфері малого підприємництва.

Інструменти впливу держави на розвиток підприємництва: податкова політика, цінове та кредитно-грошове регулювання, амортизаційна політика, регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Обмеження в підприємницькій діяльності. Механізм державної фінансової допомоги підприємницьким структурам.

Кадрове та інформаційне забезпечення державою підприємницької діяльності. Державні та міжнародні організації, що сприяють розвитку підприємництва.

Тема 5. Ресурсне забезпечення підприємницької діяльності.

Сутність ресурсного підходу до оцінки конкурентоспроможності підприємницьких структур. Поняття критично важливих ресурсів, які забезпечують конкурентоспроможність фірми. Людський фактор у бізнесі. Кадрова політика й система управління персоналом в сучасних умовах. Зарубіжний досвід формування та ефективного використання персоналу фірми. Матеріальні і нематеріальні активи у підприємницькій діяльності та напрями їх ефективного використання.

Інвестиції. Визначення необхідного обсягу та джерел фінансування виробничих інвестицій. Формування і регулювання фінансових інвестицій.

Чинники підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів. Використання проєктного підходу в підприємницькій діяльності.

Тема 6. Формування техніко-технологічної бази підприємницької діяльності

Інноваційна діяльність як важливий напрямком розвитку підприємницької діяльності. Умови інноваційного розвитку економіки країни. Можливості нових технологій. Оцінка ефективності технічних та організаційних нововведень. Спеціалізація підприємств як важлива передумова підвищення ефективності їхньої господарської діяльності.

Характеристика техніко-технологічної бази виробництва. Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємств. Формування та використання виробничої потужності підприємства в сучасних умовах.

Тема 7. Конкурентоспроможність підприємницьких структур

Конкурентоспроможність європейських і вітчизняних підприємств в сучасній глобальній економіці. Вплив глобалізації на розвиток підприємницьких структур, сутність та тенденції розвитку цих процесів. Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на світовому ринку. Світові і вітчизняні ринки сільськогосподарської продукції. Чинники формування експортного потенціалу підприємств. Напрями та інструменти державної політики зміцнення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на внутрішньому ринку України.

Особливості діяльності сільськогосподарських підприємств в Україні. Тенденції та проблеми розвитку фермерства. Основні напрями державної підтримки аграрних підприємств. Кредитування підприємців на селі. Роль кредитних спілок у фінансовому забезпеченні фермерських господарств.

Тема 8. Планування підприємницької діяльності

Планування – головний інструмент управління підприємницькою діяльністю. Принципи планування. Вибір та обґрунтування цілей підприємницької діяльності. Розробка та визначення стратегії суб'єкта підприємництва. Система планів, що розробляється і використовується на підприємстві. Інвестиційні проєкти суб'єкта підприємництва.

Організація бізнес-планування в підприємницьких структурах. Суть, функції та види бізнес-планів. Загальна методологія розробки бізнес-плану. Стадії розробки бізнес-плану. Обґрунтування концепції бізнес-плану. Комп'ютеризація процесу бізнес-планування. Структура, логіка та оформлення бізнес-плану. Зміст основних розділів бізнес-плану. Експертиза і презентація бізнес-плану. Процес розробки і прийняття планових рішень в умовах невизначеності та ризику. Методи, моделі та алгоритми побудови процесу розробки і прийняття планових рішень.

Тема 9. Витрати і результати підприємницької діяльності.

Витрати і собівартість продукції. Види і склад доходів підприємницьких структур. Результати підприємницької діяльності. Чинники, які впливають на фінансові результати господарської діяльності. Ефективність функціонування підприємницьких структур, її сутність та характеристика. Методичні засади оцінки ефективності діяльності підприємницьких структур. Критерії ефективності. Проблеми визначення ефективності. Методичні підходи до оцінки ефективності діяльності аграрних підприємств. Система показників ефективності функціонування підприємницьких структур на основі традиційного підходу: рентабельність активів, рентабельність інвестованого капіталу, рентабельність продукції, рентабельність продажу тощо. Показники використання основних засобів. Показники ефективності використання обігових коштів. Показники ефективності використання трудового потенціалу підприємства. Показники ефективності використання нематеріальних активів. Показники ефективності інвестицій. Поняття ефективності підприємницької діяльності з точки зору доданої вартості.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна, вечірня форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п/с	лаб	інд	с.р.		л	п/с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Розвиток методології та теорії підприємництва	16	2	2	-	-	12	16	2	2	-	-	12
Тема 2. Становлення і розвиток форм підприємництва	16	2	2			12	16	2	2			12
Тема 3. Сучасні концепції розвитку підприємницьких структур	20	4	4			12	20	4	4			12
Тема 4. Державне регулювання і підтримка підприємницької діяльності	16	2	2	-	-	12	16	2	2	-	-	12
Тема 5. Ресурсне забезпечення підприємницької діяльності	14	2	2	-	-	10	14	2	2	-	-	10
Тема 6. Формування техніко-технологічної бази підприємницької діяльності	14	2	2	-	-	10	14	2	2	-	-	10
Тема 7. Конкурентоспроможність підприємницьких структур	14	2	4	-	-	10	14	2	4	-	-	10
Тема 8. Планування підприємницької діяльності	18	2	8			12	18	2	8			12
Тема 9. Витрати і результати підприємницької діяльності	14	2	4			10	14	2	4			10
Усього годин	150	20	30	-	-	100	150	20	30	-	-	100

4. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість год.
1	Розвиток методології та теорії підприємництва	2
2	Становлення і розвиток форм підприємництва	2
3	Сучасні концепції розвитку підприємницьких структур	4
4	Державне регулювання і підтримка підприємницької діяльності	2
5	Ресурсне забезпечення підприємницької діяльності	2
6	Формування техніко-технологічної бази підприємницької діяльності	2
7	Конкуренто-спроможність підприємницьких структур	4
8	Планування підприємницької діяльності	8
9	Витрати і результати підприємницької діяльності	4
	Разом	30

5. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом

6. Контрольні запитання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань здобувачів

1. Поняття “підприємництво” та еволюція його теоретичного осмислення.
2. Сутність, цілі, види та суб’єкти підприємництва. Специфіка різних видів підприємництва
3. Функції, моделі та принципи підприємництва.
4. Форми підприємницької діяльності та її правове забезпечення.
5. Принципи та механізм реалізації підприємницької діяльності.
6. Підприємницьке середовище та бізнес-комунікації в підприємстві.
7. Організаційно-правові форми підприємств.
8. Розвиток малого підприємництва в Україні.
9. Організаційно-економічна сутність розвитку взаємодії інтересів великого і малого бізнесу.
10. Форми і взаємодії великого і малого бізнесу в окремих видах діяльності в Україні.
11. Форми інтеграції суб’єктів підприємницької діяльності.
12. Основні типи організаційних структур управління.
13. Концепції та сучасні моделі розвитку підприємств: теорія спрямованого розвитку підприємств, теорія циклічного розвитку та концепція життєвого циклу підприємств.
14. Глобалізація господарської діяльності та формування нових інтеграційних структур організації бізнесу.
15. Напрямки та чинники розвитку підприємництва в сучасних умовах.
16. Кластери – мережеві територіальні підприємницькі об’єднання.
17. Кластерна форма організації сучасної економіки.
18. Регіональні підприємницькі мережі.
19. Форми і методи державного регулювання підприємницьких структур.
20. Законодавче забезпечення підтримки підприємницької діяльності в Україні.
21. Інструменти впливу держави на розвиток підприємництва: податкова політика, цінове та кредитно-грошове регулювання, амортизаційна політика, регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
22. Кадрове та інформаційне забезпечення державою підприємницької діяльності.
23. Сутність ресурсного підходу до оцінки конкурентоспроможності підприємницьких структур.
24. Зарубіжний досвід формування та ефективного використання персоналу фірми.
25. ми їх ефективного використання.
26. Використання проектного підходу в підприємницькій діяльності.

27. Інноваційні підприємницькі мережі: науково-технологічні парки, технополіси.

28. Практика реалізації кластерних моделей і технологій в підприємницькій діяльності.

29. Механізми реалізації кластерної організації підприємницької діяльності.

30. Конкурентоспроможність європейських і вітчизняних підприємств в сучасній глобальній економіці.

31. Вплив глобалізації на розвиток підприємницьких структур, сутність та тенденції розвитку цих процесів.

32. Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на світовому ринку.

33. Напрями та інструменти державної політики зміцнення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на внутрішньому ринку України.

34. Інноваційна діяльність як важливий напрямком розвитку підприємницької діяльності.

35. Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємств. Формування та використання виробничої потужності підприємства в сучасних умовах.

36. Особливості діяльності сільськогосподарських підприємств в Україні.

37. Тенденції та проблеми розвитку фермерства.

38. Основні напрями державної підтримки аграрних підприємств.

39. Роль кредитних спілок у фінансовому забезпеченні фермерських господарств.

40. Вплив податкової політики на розвиток підприємництва.

41. Роль цінового та кредитно-грошового регулювання у розвитку підприємництва.

42. Вплив регулювання зовнішньоекономічної діяльності на розвиток підприємництва.

43. Державні та міжнародні організації, що сприяють розвитку підприємництва.

44. Планування як головний інструмент управління підприємницькою діяльністю.

45. Розробка та визначення стратегії суб'єкта підприємництва

46. Система планів, що розробляється і використовується на підприємстві.

47. Роль інвестиційних проектів у підприємницькій діяльності.

48. Організація бізнес-планування в підприємницьких структурах.

49. Загальна методологія розробки бізнес-плану.

50. Міжнародні і національні стандарти бізнес-планування.

51. Зміст основних розділів бізнес-плану.

52. Процес розробки і прийняття планових рішень в умовах невизначеності та ризику.

53. Методи, моделі та алгоритми побудови процесу розробки і прийняття планових рішень.

54. Ефективність функціонування підприємницьких структур, її сутність та характеристика.

55. Методичні засади оцінки ефективності діяльності підприємницьких структур. Критерії ефективності. Проблеми визначення ефективності.

56. Методичні підходи до оцінки ефективності діяльності аграрних підприємств.

57. Система показників ефективності функціонування підприємницьких структур на основі традиційного підходу: рентабельність активів, рентабельність інвестованого капіталу, рентабельність продукції, рентабельність продажу тощо.

58. Система показників використання матеріальних ресурсів.

59. Показники ефективності використання трудового потенціалу підприємства.

60. Показники ефективності підприємницького проєкту.

Тести для визначення рівня засвоєння знань здобувачами

1. Вкажіть визначення для кожного із наведених видів підприємництва

А. Виробниче підприємництво	1. Вид діяльності, який пов'язаний з купівлею-продажем грошей, валюти, цінних паперів та обслуговування розрахункових операцій при кругообігу ресурсів
В. Комерційне підприємництво	2. Діяльність невеликих компаній, які працюють над цільовими інженерними розробками, впровадженням інновацій з метою одержання високого прибутку
С. Фінансове підприємництво	3. Будь-яка матеріальна, інтелектуальна, творча діяльність, яка пов'язана з виробництвом продукції, товарів, наданням відповідних послуг, створенням певних духовних цінностей
Д. Венчурне підприємництво	4. Вид діяльності, який пов'язаний операціями і угодами з купівлі-продажу товарів і послуг

2. У якому в нормативно-правовому акті дана коротка характеристика усіх організаційно-правових форм юридичних осіб України:

1	Закон України “Про господарські товариства” ;
2	Закон України “Про підприємства в Україні”;
3	Постанова Кабінету Міністрів України “Про порядок державної реєстрації суб’єктів підприємницької діяльності”;
4	Господарський кодекс України .

3. Вкажіть визначення для кожного із наведених видів підприємств

А. Державне підприємство	1. Підприємство, що діє на основі приватної власності одного або кількох громадян, іноземців, осіб без громадянства та його (їх) праці чи з використанням найманої праці.
В. Приватне підприємство	2. Юридична особа, заснована на власності відповідної громади
С. Комунальне підприємство	3. Підприємство, що базується на спільному капітал суб'єктів господарської діяльності України або іноземних суб'єктів господарської діяльності, на спільному управлінні та на спільному розподілі результатів та ризиків
Д. Спільне підприємство	4. Підприємство, що діє на основі державної власності, або підприємство, у статутному капіталі якого частка державної власності становить 50 і більше відсотків

4. Вкажіть визначення для кожного із наведених особливих видів підприємництва

А. Консультативне підприємництво	1. Формування грошових фондів та їх використання на відшкодування збитків у разі непередбачуваних випадках
В. Посередницьке підприємництво	2. Система надання послуг фірмою-консультантом (проектування, встановлення обладнання та інше)
С. Інжиніринг	3. Діяльність установ та окремих осіб, які надають посередницькі послуги (інформаційні, маркетингові, консультаційні тощо) підприємцям і споживачам
Д. Страхове підприємництво	4. Діяльність у наданні незалежних порад і допомоги з питань управління, включаючи визначення проблем і (або) можливостей, рекомендацію відповідних заходів і допомогу в їх реалізації.

5. Що не є внутрішнім джерелом фінансування бізнесу?

1	виручка від реалізації
2	амортизаційні відрахування
3	кредиторська заборгованість
4	чистий прибуток підприємства

6. Що не є формою зовнішнього фінансування бізнесу?

1	виручка від реалізації
2	позички банків
3	кошти, отримані від випуску акцій та інших цінних паперів
4	позикові кошти, отримані від випуску облігацій

7. Вкажіть визначення для кожного із наведених різновидів підприємництва (підприємницької діяльності)

А. Мале підприємництво	1. Підприємництво, яке ґрунтується на приватній власності фізичної особи та її праці і спрямоване на отримання особистого доходу або прибутку
В. Індивідуальне підприємництво	2. Різновид посередницької діяльності, за допомогою якої посередник (спеціальний відділ банку) за певну плату одержує від підприємства право стягнути і зарахувати на його рахунок належні йому від покупців суми грошей.
С. Фермерське господарство	3. Самостійна, систематична, господарська діяльність малих підприємств та громадян підприємців (фізичних осіб), яка проводиться на власний ризик з метою отримання прибутку
Д. Факторинг	4. Форма підприємницької діяльності громадян із створенням юридичної особи, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією з метою отримання прибутку

8. Яку загальну конкурентну стратегію необхідно вибрати підприємству, що випускає високоякісну дорогу продукцію для споживачів окремого сегменту ринку?

1	стратегію лідерства за затратами;
2	стратегію фокусування за затратами;
3	стратегію фокусування за диференціацією.

9. Найбільш прийнятним для оцінки економічного ризику є методи:

1	статистичні;
2	фінансової стійкості;
3	аналітичний;
4	аналогій;
5	експертний оцінок.

10. Фінансові коефіцієнти в бізнес-плані розраховують для:

1	визначення міри ризику інвестування коштів;
2	визначення потреб фірми у фінансових ресурсах;
3	розрахунків точки беззбитковості;
4	оцінки фінансової ефективності вкладання коштів у даний проект.

11. Який прибуток розраховується як різниця між доходом від реалізації продукції, іншим операційний доходом та собівартістю реалізованої продукції, адміністративними витратами, витратами на збут та іншими операційними витратами?

1	валовий
2	операційний
3	чистий

7. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання:

Залежно від джерела знань: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем в навчальній діяльності:

- методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій:

- *робота в малих групах* дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування;

- *семінари-дискусії* передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

- *мозкові атаки* – метод розв’язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію;

- *кейс-метод* – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу;

- *презентації* – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації.

8. Форми контролю

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії в Національному університеті біоресурсів і природокористування України» затвердженого вченою радою НУБіП України 29 травня 2020 року, протокол № 10, видами контролю знань здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу і має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу, отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу розробляються лектором дисципліни і затверджуються відповідною кафедрою у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, колоквіуму, результату експерименту, що можна оцінити чисельно, розрахункової чи розрахунково-графічної роботи тощо.

Засвоєння аспірантом програмного матеріалу вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Семестрова атестація проводиться у формах семестрового екзамєну або семестрового заліку з конкретної навчальної дисципліни.

Семестровий екзамєн (далі – *екзамєн*) – це форма підсумкової атестації засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни за семестр.

Семестровий залік (далі – *залік*) – це форма підсумкової атестації, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях та під час самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр.

Диференційований залік – це форма контролю, що дозволяє оцінити виконання та засвоєння аспірантом програми навчальної дисципліни, педагогічної практики.

Аспіранти зобов'язані складати екзамени і заліки відповідно до вимог навчального плану у терміни, передбачені графіком освітнього процесу. Зміст екзамєнів і заліків визначається робочими програмами дисциплін.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії в Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого Вченою радою НУБіП України від 29.05.2020 р., протокол №10.

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів):

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$$

Таблиця 1. Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	зараховано
60-73	задовільно	зараховано
0-59	незадовільно	незараховано

10. Методичне забезпечення

- Електронний навчальний курс: Економіка та організація підприємництва для здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії. URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4455>
- Навчально-наукова лабораторія «Бізнес-планування підприємницької діяльності».

11. Рекомендована література

основна

1. Господарський кодекс України: офіц. текст : станом на 20 вересня 2015 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/>.
2. Кодекс законів про працю України : редакція від 12.06.2016. URL: [urist-ua.net/ кодекси /кодекс_законів_про_працю_україни/](http://urist-ua.net/кодекси/кодекс_законів_про_працю_україни/).
3. Податковий кодекс України : офіц. текст станом на 1 липня 2016 р. – . URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/>.
4. Про акціонерні товариства :[закон України від 17.09.2008 № 514-VI; офіц. текст станом на 19 жовтня 2016 р.]. URL: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514- 17](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17).
5. Про захист економічної конкуренції :[закон України від 11.01.2001 №2210-III офіц. текст станом на 18 травня 2016 р.]. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.
6. Про ліцензування видів господарської діяльності :[закон України від 02.03.2015 № 222-VIII; офіц. текст станом на 25 червня 2016 р.]. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/222-19>.
7. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні [закон України від 22.03.2012 № 4618-VI]. URL: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/ show/4618-17](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4618-17).
8. Про холдингові компанії в Україні [закон України від 15.02.2006 № №3528-IV; офіц. текст станом на 01 січня 2016 р.]. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3528-15>.
9. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки :[розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція від 28.08.2013 № 641-р.; офіц. текст станом на 28 серпня 2013 р.]. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/641-2013>.
10. Ануфрієва О. Л., Пальчевська Т.Г., Лагоцька Г.М. Підприємницька діяльність : навч. посібник /за наук. ред. О. Л. Ануфрієвої. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2014. 304 с.
11. Біла І., Насікан Н. Держава і підприємницький сектор в Україні: генезис і особливості формування взаємовідносин. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5153/1/1.pdf>.
12. Гаташ, В. Бізнес-інкубатор для маленьких і середніх інноваційних фірм. URL: <http://www.zn.kiev.ua>.
13. Гой І. В., Смелянська Т.П. Підприємництво :навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 368 с.

14. Ільчук М.М., Коновал І.А. Бізнес-планування підприємницької діяльності в АПК: навч. посібник. Київ: ЗАТ «Нічлава», 2013. 308 с.
15. Ільчук М.М., Коновал І.А. Ефективність інвестиційного проекту створення та функціонування високотехнологічного сільськогосподарського підприємства. *Економіка АПК*. 2015. № 5. С. 55 – 65.
16. Ільчук М.М., Коновал І.А. Розвиток агробізнесу в Україні. *Науковий вісник НУБіП*, № 244. 2016. С. 125 – 135.
17. Ільчук М.М., Коновал І.А., Ус С.І. Методичні підходи до оцінки ефективності підприємницької діяльності аграрної сфери. *Економіка АПК*. 2017. № 5. С. 51 – 59.
18. Савченко О.І., Нестеренко Р.О., Побережний Р. О. Інноваційне підприємництво та бізнес-планування : навч.-метод. посібник / за ред. О.І. Савченко. Харків : «Щедра садиба плюс», 2015. 160 с.
19. Мазур А. А., Осадчая Н.В. Технологические парки Украины – достижения и проблемы. URL: http://iee.org.ua/files/alushta/86-mazur-techn_parki.pdf.
20. Моисеева И. И. Подходы к оценке эффективности предпринимательской деятельности. *Социально-экономические явления и процессы*, 2013. Вып. 9. С. 82 – 86. . URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/podhody-k-otsenke-effektivnostipredprinimatelskoy-deyatelnosti>.
21. Орлик, О. В. Кластеры – новая рыночная форма экономического развития территорий. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/503/1/Орлик%20О.%20В.%20Кластеры%20–%20новая%20рыночная%20форма%20экономического%20развития%20територий.pdf>.
22. Підприємництво та організація агробізнесу: навч. посібник/ М.М. Ільчук, А.В. Збарська, Р.П. Любар, О.М. Ільчук. К.: Аграр Медіа Груп, 2016. 434 с.
23. Ринейська, Л. С. Кластеры у сучасній глобальній економіці. *Ефективна економіка*: електронне наукове фахове видання. 2016. №5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4971>.
24. Спрощена система оподаткування: підстави обрання, групи платників, припинення. URL: <http://jurist-blog.com.ua/sproshhena-sistemaopodatkovannya-yediniy-podatok-chastina-1-zagalnipolozhennya.html>.

Допоміжна

25. Асаул, А. Н. Организация предпринимательской деятельности : учебник. СПб. : НО ИПЭВ, 2009. 336 с.
26. Бусыгин, А. В. Предпринимательство : учебник. 3-е изд. М. : Дело, 2001. 640 с.

27. Ватаманюк-Зелінська, У. З. Теоретико-методологічне підґрунтя формування господарських інтеграційних об'єднань у машинобудівному комплексі України. *EUROPEAN COOPERATION*. 2016. Vol. 2(9). Р. 37 – 47.
28. Вітлінський, В. В. Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємстві : монографія. Київ : КНЕУ, 2004. 480 с.
29. Гетало В.П., Гончаров Г.О., Колісник А.В. Бізнес-планування: навч. посібник. Київ: «Видавничий дім «Професіонал», 2008. 240 с.
30. Гнідко, К. Ю. Світовий досвід формування та розвитку кластерів автомобілебудування. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2009. № 4. Т.3. С. 32 – 42.
31. Дикань, В. Л., Зубенко В.О., Маковоз О.В. Стратегічне управління : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 272 с.
32. Донець, Л. І., Шепеленко О.В., Баранцева С.М. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : навч. посібник. / за заг. ред. Л. І. Донець. К.: Центр учбової літератури, 2012. 472 с.
33. Должанський І.З., Загорна Т.О. Бізнес-план: технологія розробки. Навчальний посібник, 2-е вид. Київ: Центр учбової літератури. 2009. 384 с.
34. Друкер П. Ф. Бизнес и инновации. М. : ООО «И.Д. Вильямс», 2007. 432 с.
35. Зянько, В. В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і форми розвитку : монографія . Вінниця: УНІВЕРСУМ, 2008. 397 с.
36. Ільчук М.М., Коновал І.А., Барановська О.Д., Євтушенко В.Д. Розвиток ринку зерна в Україні та його стабілізація. *Економіка АПК*. 2019. № 4. С. 29 – 37.
37. Ільчук М.М., Коновал І.А., Євтушенко В.Д. Управління конкурентоспроможністю продукції скотарства сільськогосподарських підприємств України. *Економіка АПК*. 2018. № 7 С. 83 – 92.
38. Ільчук М.М., Коновал І.А. Підвищення конкурентоспроможності продукції скотарства в Україні. *Економіка АПК*. 2016. №5 С. 51 – 59.
39. Ільчук М.М., Волощук В.М., Коновал І.А. Бізнес-план інвестиційно-інноваційного проекту будівництва і експлуатації свиногокомплексу потужністю 24000 голів. Київ: ЗАТ «Нічлава», 2011. 66 с.
40. Ilchuk M. M., Konoval I. A., Radko V. I., Yevtushenko V. D. Competitiveness of cattle breeding products increase. Vienna, Austria. East West, 2017. 294 p.
41. Кашуба О. М. Підприємництво в Україні: проблеми і перспективи розвитку. *Економіка та держава*. 2015. № 6. С. 103 – 106.

42. Королев, Е. А. Модели взаимодействия бизнеса и власти в Европейском Союзе. *Власть*. 2008. Вып. 7. С. 26 – 30.
43. Курмаєв П.Ю. Пріоритетні напрями державного регулювання підприємницької діяльності в Україні. *Економіка України :інноваційна складова розвитку* /За заг. ред. В. Ф. Бєседіна, А. С. Музиченка. Умань : УДПУ, НДЕІ, 2013. С. 215 – 218.
44. Методичні рекомендації з розроблення бізнес-плану підприємств. Затверджено наказом Міністерства економіки України від 6 вересня 2006 р. N 290.
45. Підприємницька діяльність та агробізнес : підручник /за ред. М. М. Ільчука, Т. Д. Іщенко. К. : Вища освіта, 2006. 543 с.
46. Тарасюк, Г. М. Управління проектами : навч. посібник. Київ : Каравела, 2004. 344 с.
47. Ярмач А. Бізнес – план «Відгодівля ВРХ. Інтенсивна технологія». URL: <https://agroday.com.ua/wp-content/uploads/2017/11/Biznes-Plan-vidgodivlya-VRH.pdf>

12. Інформаційні ресурси

1. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. База нормативних документів. URL: <http://www.csm.kiev.ua/nd/nd.php?b=1>
3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Кабінет Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua
5. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <http://minagro.gov.ua>.
6. Міністерство соціальної політики України. URL: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>.
7. Наукова бібліотека ім. Максимовича. URL: <http://www.lib-gw.univ.kiev.ua>.
8. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://profy.nplu.org!/site/fi>
9. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
10. Сайт Світового банку. URL: www.worldbank.org,
11. Український інститут науково-технічної та економічної інформації (УкрІНТЕІ). URL: <http://www.uinteі.kiev.ua/main.php>